

Tednik Učiteljski Tovariš.

Glasilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva.

Štev. 49.

V Ljubljani, 8. grudna 1905.

XLV. leto.

»Učiteljski Tovariš« izhaja vsak petek. Ako je na ta dan praznik, izide list dan pozneje. Vse leto stoji 8 K, pol leta 4 K, četrt leta 2 K. Spise je pošiljati samo na naslov: Uredništvo »Učiteljskega Tovariša« v Idriji. Naročnino prejema Frančišek Črnagoj, nadučitelj v Ljubljani Barje). — Vse pošiljatve naj se pošiljajo franko. — Rokopisov ne vračamo. — Oglasi in poslanice stanejo za stran 30 K, pol strani 16 K, 1/2 strani 10 K, 1/4 strani 8 K, 1/8 strani 4 K; manjši inserati po 20 h petit-vrsta. Večkratno objavlanje po dogovoru. Priloge poleg poštnine 6 K.

Vsebina: Kje dobiti denarja? — Naš denarni zavod. — »Lehrerbund« in mi. — Nadaljevalni tečaj za kranjske učitelje. — Klic po kruhu. — Okrajno nadzorništvo na Primorskem. — Doba discipliniranja — v Istri. — Dopisi. — Iz naše organizacije. — Književnost in umetnost. — Vestnik. — Listnica uredništva. — Uradni razpisi učiteljskih služb. — Inserati.

Kje dobiti denarja?

Te dni smo pisali tovarišu g. ravnatelju Lapajnetu v Krškem to-le pismo:

Cenjeni gospod ravnatelj!

Skrbi kako bi se dalo učiteljstvu izboljšati plače in kje bi bilo dobiti za zdravo regulacijo potrebnega denarja, beli tudi nam glavo. Boj, ki smo ga začeli za kruh, bo treba izvojevati. A prej pridemo do smotra, ako tudi pokažemo deželi, kje dobi pokritje novim izdatkom.

Premišljali smo na vse strani. Končno smo prišli do zaključka, da moramo povprašati za svet pri Vas, ki ste kapaciteta v slovenskem posojilništvu. Mi nimamo v to potrebnega vpogleda, zatorej vprašamo Vas: Ali bi se ne dalo obremeniti naših denarnih zavodov z nekakšnim šolskim davkom, ki bi služil v pokritje učiteljskih plač?

Naši slovenski denarni zavodi izkazujejo vsako leto lepe vsote čistega dobička. Koliko odstotkov tega čistega dobička naj bi plačevale v svrhu regulacije učit. plač, oziroma kot šolski davek v šolske in učiteljske namene?

Taka študija in nje realizovanje bi bila velikanske važnosti zategadelj, ker bi nedonašala dobička zgolj kranjskemu učiteljstvu, temveč vsemu slovenskemu, slovanskemu in avstrijskemu sploh, zakaj čisto gotovo je, da bi deželo Kranjsko začele potem posnemati tudi druge avstrijske kronovine.

Prosimo Vas prav lepo, poprimite se tega dela in nas čim prej obvestite o svojih mislih. Najbolj bi nam ustregli s številkami, ki bi se jih dalo lepo uporabiti v članku. Seveda bi bili pa najbolj zadovoljni, če bi kar sami napisali primeren članek za »Učiteljski Tovariš«.

Z združenimi močmi do končne zmage!

Z iskrenimi pozdravi

uredništvo »Učit. Tovariša«.

Dobili smo ta-le odgovor:

Velecenjeni gospod urednik!

Vaše cenjeno pismo, ki ga blagovolite tudi svojim častitim čitateljem priobčiti, kaže, da se Vi resnično potezate za vsestranske koristi slovenskega učiteljstva. Ker je pa to pismo obenem laskava zaupnica v mojo malenkost, zato pohitim, da ustrezem, kolikor je meni mogoče, Vam in da potolažim v mali meri stradajoče kranjsko učiteljstvo.

Glede učiteljskih plač svojih kranjskih tovarišev naj najprvo omenim, da so oženjeni z dovoljenimi draginjskimi dokladami že nekoliko pomirjeni za prvi čas; samcem in učiteljicam v tolažbo in upanje pa naj povem, da se bo — kakor se iz gotovih virov čuje — kranjska deželna vlada resno potrudila, da se kranjski deželni zbor že meseca januarja zopet skliče, in da bo takrat tudi njena resna skrb, da se še samcem in učiteljicam dovolijo draginjske doklade.

Draginjske doklade so pa le začasno izboljšanje učiteljskih dohodkov in ne pridejo v poštev pri odmerjenju pokojnine. Vi, gospod urednik, pa želite z mano vred izdatne boljše in stalne regulacije učiteljskih plač in bi radi našli vire, iz katerih naj bi ubožna kranjska dežela zajemala, da pokrije velike stroške, ki bi jih povzročile večje učiteljske plače.

Preden hočem o tem težkem predmetu, kateremu itak nisem kos, premišljevat, nasvetovati hočem, kako naj si posamezna učiteljska oseba pomaga začasno, kadar je v denarnih zadregah, v katerih se menda slehrna nahaja. — Ker ga njena služba dovolj ne honoruje, da bi mogla stanu primerno izhajati, ne preostaja ji drugega, kakor da misli najprvo na postranske dohodke. Ker učitelj vendar nima toliko uradnih ur kakor uradnik, mora in sme porabiti vse proste ure, da hiti iskat postranskih zaslužkov. Te mora pa vzeti takšne, kakršni se mu nudijo in kakršni so njegovemu stanu, njegovim zmožnostim in krajevnim razmeram najprikladnejši, recimo: pouk v obrtnih nadaljevalnih šolah, v kmetijskih nadaljevalnih tečajih, privatne inštrukcije, občinsko tajništvo, tajništvo krajnega šolskega sveta, delo pri posojilnicah in kmetijskih zadrugah, funkcionarstvo pri raznih društvih, orglarstvo i. t. d.

Pri vsem tem utegne priti učitelj v denarne zadrege, zlasti pa tisti, ki se mu ne posreči, da bi prišel do postranskih dohodkov. Tak tovariš bo moral na posodo iskati. Kje pa naj na posodo išče? »Svoji k svojemul« je moj odgovor, pri učiteljski posojilnici v Ljubljani. Ta je za učiteljske razmere najpripravnejše uravnana. Da bo mogel pa ta zavod dobro uspevati, je treba, da ga podpirajo v prvi vrsti tisti učitelji, ki si morejo kaj prihraniti. Ti naj svoje odvečne novce nalagajo le v ljublj. učiteljski posojilnici. Ona daje dosta visoke obresti in pri njej je denar tako varno naložen, kakor pri vsakem drugem denarnem zavodu. Od učiteljev ali tudi od drugih oseb vposlane hranilne vloge so pa najcenejši denar, ki ga more za svoje svrhe dobiti učiteljska posojilnica.

To so pa le malenkostni nasveti, kaj ne, g. urednik, ki hočete imeti od mene rešitve velikega težjega vprašanja? Vi bi radi videli, da bi se v pokritje večjih učiteljskih plač obremenili denarni zavodi, in Vi me vprašate, kakšen efekt bi to imelo? Pretežko vprašanje ste mi stavili. V tej zadevi moram le toliko omeniti, da so denarni zavodi že zdaj z nekaterimi davki obloženi. Ti davki so: 1.) takoimenovane neposredne pristojbine, ki pa niso velike; 2.) rentniina, ki je že precej večja; 3.) so vse posojilnice (razen Raiffeisenovk) in posebno pa hranilnice obložene z jako velikim pridobninskim davkom. In s tem, da plačujejo pridobninski davek, so deležne tudi deželnih doklad, iz katerih dobivajo tudi ljudski učitelji svoje plače. Da bi se denarnim zavodom naložil zaradi učiteljskih plač poseben davek, v to bi bilo treba posebnega deželnega ali državnega zakona.

Dobili bi se pač ravno pri denarnih zavodih lahko še lepi novi, ne da bi davkoplačevalci dobili novih bremen. Denarni zavodi imajo že lepe rezervne fondе. To pa velja le o starih in velikih denarnih zavodih, kakršni so na priliko: stara Kranjska hranilnica v Ljubljani, štajerska hranilnica v Gradcu, koroška hranilnica v Celovcu itd. Kranjska hranilnica v Ljubljani ima n. pr. veliko veliko več rezervnega fonda, kakor vsi drugi denarni zavodi na Kranjskem, ki jih je blizu 200. Vendar je tudi skupna vsota rezervnih fondov vseh poslednjih že precej lepa. Obdačenje vseh teh rezervnih fondov, ki služijo sicer po imenu v pokritje mogočih izgub teh podjetij, ne bi bila nikakršna krivica.

Te prihranjene zaloge niso namreč last nobene fizične osebe. Zaradi tega bi tudi davek, ki naj bi se zlasti naložil na obresti, ki jih dajejo rezervni fond, ne obtežil nobene fizične osebe.

Dobro misel ste torej sprožili g. urednik, ko ste opozorili javnost na viro, iz katerih bi se utegnili dobiti dohodki za zvišanje učiteljskih plač. Razpravljajte še dalje o tem vprašanju in izpodbujajte učiteljska društva, da bi v tem smislu vlagala prošnje in spomenice na postavodajalne korporacije.

Z odličnim spoštovanjem in bratskim pozdravom
Ivan Rupnik. Ivan Lapajne.

* * *

S tem torej opozarjamo poklicane kroge na ta lahko izvedljiv predlog, ki obeta prinesiti celokupnemu učitelstvu toliko zaželjeno regulacijo službenih prejemkov.

Naš denarni zavod.

Geslo: Kar plodonosno naložim,
v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani,

registrovana zadruga z omejenim jamstvom.

Promet do konca meseca listopada 1905 K 167.549-86.

Naznanilo. Kdor želi od zadruga kakih informacij, naj za odgovor priloži 20 h v poštinih znamkah. Na prošnje brez vpošiljatve navedenih znamk se ne odgovarja.

„Lehrerbund“ in mi.

V 22. št. lista »Schul- und Lehrer-Zeitung« je priobčeno poročilo o zadnji seji »Lehrerbundovega« odbora in tam so našteti tudi pogoji za zedinjenje vsega štajerska učiteljstva. Med temi nas najbolj zanima 3. točka, ki se glasi:

Die slovenischen Mitglieder des Steiermärkischen Lehrerbundes verpflichten sich, in Sinne der neuen Satzungen einen Verband der slovenischen Lehrer und Lehrerinnen zu bilden. Die Satzungen dieses Verbandes haben die Angehörigkeitspflicht zum Steiermärkischen Lehrerbunde in einer präzisesten Bestimmung zum Ausdruck zu bringen.

Odkrito rečeno, nas je zadnji del tega pogoja kar osupnil. Kar zapove se nam, da sprejmemo v svoja pravila kar na slepo to »Angehörigkeitspflicht« in si s tem vežemo roke napram svojim nemškimi bratcem; ker že imamo tako določbo v naših pravilih, moramo biti člani »Lehrerbunda«, ali pa »Zveze« sploh ni. Smo si li osnovali našo »Zvezo« samo za to, da popolnujemo »Lehrerbund«? Moramo si li mi v tako čast šteti, če se hočejo nemški tovariši z nami družiti in nismo li mi Nemcem ravno tako potrebni kot oni nam? Brez nas tudi ni zedinjenega štajerskega učiteljstva.

Ima li tudi nemški »Verband« v svojih pravilih to »Angehörigkeitspflicht« ali ne, ni razvidno iz omenjenega lista, a najbrž tega nima, ker si hoče gotovo pridržati proste roke. Treba pa te določbe ni ne v »Zvezinih«, kakor tudi ne v »Verbandovih« pravilih; pravila morajo biti temveč tako zasnovana, da dovoljujejo združenje z drugimi učiteljskimi društvi, in za ta slučaj je pri nas že preskrbljeno. Točka e) v 4. delu naših pravil se namreč glasi: »stopi v zvezo z drugimi avstrijskimi učiteljskimi društvi;« in to zadošča od naše strani za pristop k »Lehrerbundu«.

Nikakor nisem proti združenju z nemškimi tovariši, še veselim se ga, nočem pa, da bi se združenje izvršilo za vsako ceno. Mi bomo gotovo zvesti in lojalni člani »Lehrerbunda«, dokler nam stanovska in narodna čast dopušča tam ostati, t. j. dokler bodo ravnali Nemci z nami, kot se ravna z istopravnimi in istovrednimi sodrugi, a za mogoča nasilja in žaljenja pa si moramo pridržati odprta vrata in torej ne smemo vstaviti v svoja pravila »Angehörigkeitspflicht«.

Čudno se mi pa zdi, da se ni nobeden naših zastopnikov kar pri dotični seji izpotaknil nad to zahtevo. So li že tako navajeni sprejemati vse pogoje, ki jih stavijo nemški tovariši? Sploh bi pa bilo dobro, ko bi naši odposlanci tudi v »Učiteljskem Tovarišu« poročali podrobnosti o prerobenju »Lehrerbunda«.